

# **FAROVON JAMIYATNING ASOSIY TO'SQLARI.**

## **THE MAIN OBSTACLES TO A PROSPEROUS SOCIETY.**

### **ОСНОВНЫЕ ПРЕПЯТСТВИЯ НА ПУТИ К ПРОЦВЕТАЮЩЕМУ ОБЩЕСТВУ.**

**Dadajonov Ro'zimuhammad Abdusamad o'g'li.**

e-mail: ro'zimuhammaddadajonov22 [@gmail.com](mailto:ro'zimuhammaddadajonov22@gmail.com)

Tel: +998 93 190 9850

#### **Annotatsiya.**

*Mazkur maqolada farovon jamiyat qurilishiga to'sqinlik qilayotgan asosiy omillar tahlil qilinadi. Jumladan, iqtisodiy tengsizlik, korrupsiya, huquqiy savodsizlik, ma'naviy inqiroz, ijtimoiy adolatsizlik va ekologik muammolar kabi dolzarb masalalarga e'tibor qaratiladi. Har bir omilning jamiyat taraqqiyotiga salbiy ta'siri asosli dalillar orqali yoritilib, ularni bartaraf etish yo'llari muhokama qilinadi.*

#### **Abstract.**

*This article analyzes the main obstacles hindering the development of a prosperous society. Particular attention is given to pressing issues such as economic inequality, corruption, legal illiteracy, moral decline, social injustice, and environmental problems. The negative impact of each factor on societal progress is discussed with well-founded evidence, along with proposed solutions for overcoming them.*

#### **Аннотация.**

*В данной статье анализируются основные препятствия на пути построения процветающего общества. Особое внимание уделяется таким актуальным проблемам, как экономическое неравенство, коррупция, правовая неграмотность, моральный кризис, социальная несправедливость и экологические проблемы. Раскрывается негативное влияние каждого из этих факторов на развитие общества на основе обоснованных доказательств, а также рассматриваются пути их преодоления.*

#### **Kalit so'zlar.**

*Farovon jamiyat, to'siqlar, iqtisodiy tengsizlik, korrupsiya, huquqiy savodsizlik, ma'naviy inqiroz, ijtimoiy adolatsizlik, ekologik muammolar, barqaror rivojlanish, qonun ustuvorligi.*

#### **Keywords.**

*Prosperous society, obstacles, economic inequality, corruption, legal illiteracy, moral crisis, social injustice, environmental problems, sustainable development, rule of law.*

#### **Ключевые слова.**

*Процветающее общество, препятствия, экономическое неравенство, коррупция, правовая неграмотность, моральный кризис, социальная несправедливость, экологические проблемы, устойчивое развитие, верховенство закона.*

Insoniyat tarixida farovonlik sari intilish doimo ijtimoiy taraqqiyotning harakatlantiruvchi kuchi bo'lib kelgan. Har qanday davlat yoki jamiyat o'z taraqqiyoti yo'lida iqtisodiy barqarorlikka, ijtimoiy adolatga, siyosiy barqarorlikka va ma'naviy yuksalishga erishishni bosh maqsad qilib belgilaydi. Farovon jamiyat deganda, aholisi moddiy va ma'naviy jihatdan to'q, huquqiy davlat tamoyillari asosida yashovchi, adolat va imkoniyat tengligi ta'minlangan ijtimoiy muhit tushuniladi. Biroq, ushbu yuksak g'oya sari yo'lda turli to'siq va muammolar doimo mavjud bo'lgan va hozir ham mavjud. Bugungi global tahdidlar, axborot

bosimi, iqtisodiy nomutanosiblik, korrupsiya, ijtimoiy befarqlik, axloqiy inqiroz va huquqiy savodsizlik kabi omillar farovon jamiyat qurish yo‘lidagi eng asosiy to‘siqlar sirasiga kiradi. Ayniqsa, jamiyatda qonun ustuvorligi ta‘minlanmagani, adolatga ishonchning pasayishi, xalq bilan davlat o‘rtasida ishonchli muloqot bo‘lmagani hollari ijtimoiy beqarorlik va ma‘naviy tanazzulga olib keladi. Shuningdek, yoshlar tarbiyasi, ta‘lim sifati, ma‘naviyatning yo‘qolishi yoki soxta qadriyatlarga berilish ham farovonlik sari yo‘lga jiddiy xalaqit qiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev bu borada shunday degan edi: *“Yangi O‘zbekistonni barpo etish – bu, avvalo, xalq manfaatiga xizmat qiladigan kuchli jamiyatni shakllantirishdir. Ammo bu yo‘ldagi eng katta to‘siq – bu befarqlik, eskicha qarashlar, loqaydlik va mas‘uliyatsizlikdir.”* Mazkur so‘zlar farovonlik sari olib boruvchi islohotlar jarayonida mavjud bo‘lgan ichki ijtimoiy muammolarga aniq ishora qiladi. Bu maqolada farovon jamiyat qurishga to‘sqinlik qilayotgan omillar tahlil qilinadi, ularning chuqur ildizlari va zamonaviy ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan sabablari o‘rganiladi. Asosiy e‘tibor jamiyatda bu muammolarni bartaraf etish uchun qanday mafkuraviy, madaniy va huquqiy mexanizmlar zarurligi masalasiga qaratiladi. Farovon jamiyat bu — faqat iqtisodiy yuksalish emas, balki yurtdoshlar orasida ishonch, hurmat, hamjihatlik va yuksak ma‘naviy mezonlar hukm surgan muhitdir. Bunga erishish esa nafaqat hukumat siyosati, balki har bir fuqaroning ongli ishtiroki, faolligi va mas‘uliyatini talab qiladi.

Har bir xalq va davlatning bosh maqsadi farovon, barqaror va taraqqiy etgan jamiyatni shakllantirishdan iborat. Bunday jamiyatda inson huquqlari ta‘minlangan, ijtimoiy adolat hukmron va barqaror iqtisodiy rivojlanish mavjud bo‘ladi. Shu bilan birga, farovonlik sari intilayotgan har qanday jamiyat turli ichki va tashqi to‘siqlar, salbiy omillar bilan yuzlashadi. Ushbu maqolada farovon jamiyat qurishga to‘sqinlik qilayotgan asosiy omillar chuqur tahlil qilinadi hamda ularga qarshi kurashish yo‘llari ko‘rib chiqiladi[1, 23-25]. Jamiyatda ijtimoiy adolatning ta‘minlanmasligi qatlamlar o‘rtasida ziddiyatlarga sabab bo‘ladi. Boy va kambag‘al tabaqalar orasidagi farq kuchaygan sari, jamiyatda ishonch, birdamlik va barqarorlikka putur yetadi. Adolatli mehnat taqsimoti va resurslardan teng foydalanish imkoniyatining yo‘qligi farovonlikka erishish yo‘lidagi jiddiy to‘siqdir. Korrupsiya davlat va jamiyat o‘rtasidagi ishonchni yemiradi. Rivojlanayotgan davlatlarda korrupsiya nafaqat iqtisodiy resurslarni samarasiz ishlatishga, balki malakali kadrlarning xorijga ketishiga ham sabab bo‘lmoqda. Poraxo‘rlik jamiyatda adolat va mehnatga bo‘lgan ishonchni yo‘qotadi. Sifatli ta‘lim farovon jamiyatning poydevori. Ammo ta‘lim tizimida korrupsiya, zamonaviy texnologiyalarning yetishmasligi, malakasiz kadrlar va muvofiqlashtirilmagan o‘quv dasturlar mavjud bo‘lsa, bu holat jamiyatda raqobatbardosh inson kapitalining shakllanishiga to‘sqinlik qiladi. Iqtisodiyotdagi barqarorlik darajasi ish o‘rinlarining mavjudligi bilan chambarchas bog‘liq. Ishsizlik yuqori bo‘lgan jamiyatlarda jinoyatchilik, giyohvandlik, radikalizm va boshqa ijtimoiy muammolar avj oladi[2,35-37]. Kambag‘allik esa sog‘liq, ta‘lim

va boshqa hayotiy ehtiyojlarga bo'lgan imkoniyatni keskin cheklaydi. Farovon jamiyatning yana bir asosiy belgisi sog'lom turmush tarzidir. Tibbiyot xizmatlarining sifatsizligi, dori-darmonlarning qimmatligi, mutaxassislarning yetishmovchiligi aholining salomatligini xavf ostida qoldiradi. Sog'lom inson esa jamiyatning eng muhim boyligidir. Farovon jamiyat qurishda moddiy taraqqiyot bilan bir qatorda, ma'naviy-axloqiy tarbiya ham muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda ayrim yoshlar orasida individualizm, iste'molchilik, befarqlik, milliy va diniy qadriyatlarga e'tiborsizlik holatlari kuzatilmoqda. Bu holatlar jamiyatda birdamlik va insoniy munosabatlarga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ma'naviy inqiroz jamiyatning ichki mustahkamligini zaiflashtiradigan omildir[3,47-49].

Ekologik muammolar global miqyosdagi tahdid bo'lib, u har bir jamiyatga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Atmosfera ifloslanishi, suv tanqisligi, chiqindilarning ko'payishi va yerlarning degradatsiyasi natijasida inson salomatligi va yashash sifati yomonlashadi. Bu esa o'z navbatida farovonlikka zamin bo'ladigan sharoitlarni izdan chiqaradi. Yoshlarning migratsiyasi va "miya oqimi" Ko'plab yoshlarning xorijga ishlash yoki o'qish uchun ketishi jamiyat ichidagi imkoniyatlarning yetarli emasligidan darak beradi. Bu holat mamlakat ichki salohiyatining yo'qolishiga, innovatsion va ilmiy taraqqiyotning sekinlashuviga olib keladi. Malakali kadrlarning boshqa davlatlar foydasiga xizmat qilishi, milliy rivojlanishga jiddiy to'sqinlik qiladi[4,109-110].

Huquqiy savodsizlik va fuqarolik ongining pastligi. Jamiyat a'zolarining huquq va majburiyatlari to'g'risida yetarli tushunchaga ega emasligi, huquqiy ong va madaniyatning yetishmasligi ijtimoiy beqarorlikka olib keladi. Fuqarolar o'z haq-huquqlarini himoya qilishdan ko'ra, sustkashlik, befarqlik va norozilik holatlarini namoyon qilishadi. Bu esa jamiyatda qonun ustuvorligini zaiflashtiradi[5,130-137].

#### 1. Iqtisodiy tengsizlik O'zbekiston va global misol:

Ayrim hududlarda (masalan, Qoraqalpog'iston yoki Surxondaryo viloyatlarida) aholi daromadi Toshkent yoki Buxoro kabi rivojlangan hududlarga qaraganda past. Bu esa aholining ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlarga teng imkoniyatlarga ega bo'lmasligiga olib keladi. Xalqaro miqyosda esa Lotin Amerikasi mamlakatlarida bu muammo keng tarqalgan bo'lib, kambag'allik va boylikning haddan ziyod nomutanosib taqsimoti jamiyatda noroziliklarni kuchaytiradi[6,62-65]. O'zbekiston: 2023 yilda Gini koeffitsienti taxminan 0.35 atrofida bo'lib, bu o'rtacha darajadagi tengsizlikni bildiradi.

Taqqoslash uchun:

Shvetsiya – 0.28 (nisbatan teng jamiyat)

Braziliya – 0.53 (yuqori tengsizlik)

#### 2. Korrupsiya – real holatlar:

So'nggi yillarda O'zbekistonda turli vazirlik va tashkilotlarda aniqlangan poraxo'rlik holatlari (masalan, ta'lim, sog'liqni saqlash tizimlarida) islohotlarga to'siq bo'lmoqda. Transparency International reytingida O'zbekiston hali ham korrupsiya darajasi yuqori davlatlar qatorida turadi. Korrupsiya (Transparency

International – 2023). O‘zbekistonning korrupsiyaga qarshi kurashish reytingida o‘rni: 126-o‘rin (180 davlat ichida)

### 3. Huquqiy savodsizlik:

Aholining bir qismi o‘z huquqlarini bilmagani sababli, noqonuniy harakatlarga qarshi kurasha olmaydi. Masalan, mehnat muhojirlari Rossiyada ishlayotganida o‘z huquqlarini bilmasligi tufayli ekspluatatsiyaga uchraydi. Adliya vazirligi ma’lumotiga ko‘ra, 2022 yilda aholining atigi 27% qismi o‘zining asosiy huquq va erkinliklarini to‘liq bilishini bildirgan. Qonunlarga oid mobil ilovalar va portal foydalanuvchilari soni hali ham kam: 3 million foydalanuvchi (aholining ~10% atrofida)

### 4. Ma’naviy inqiroz:

Yoshlar orasida internetdagi zararli kontent, noqonuniy g‘oyalarning tarqalishi, ijtimoiy tarmoqlardagi zo‘ravonlik targ‘iboti ma’naviyatga tahdid solmoqda. Bu esa jinoyatchilikning ortishi, oilaviy ajrimlarning ko‘payishi kabi oqibatlarga olib keladi. Ichki ishlar vazirligi 2023 yilda yoshlar o‘rtasida jinoyatlar soni: 19 mingga yaqinligini bildirgan. Jinoyatlarning 30% dan ortig‘i oilaviy tarbiyada muammo bo‘lgan yoki ishsiz yoshlar tomonidan sodir etilgan.

### 5. Ijtimoiy adolatsizlik:

Ishga joylashishda "tanish-bilishchilik", teng imkoniyatlar yo‘qligi ko‘plab iste’dodli yoshlarning chet elga ketishiga sabab bo‘lmoqda. Bu esa "miyalar oqimi" (brain drain) deb ataladigan holatni kuchaytiradi.

6. Ekologik muammolar – Orol fojiasi: Orol dengizi maydoni 1960 yildan buyon 90% dan ortiqga kamaygan. Qoraqalpog‘istonda 600,000 dan ortiq aholi ekologik fojia hududida yashamoqda. Sog‘liqni saqlash tizimi ma’lumotiga ko‘ra, bu hududda bolalar orasida nafas olish yo‘llari kasalliklari 2 baravar ko‘proq uchraydi. Orol dengizining qurishi butun Markaziy Osiyo, ayniqsa, Qoraqalpog‘iston aholisi uchun ijtimoiy-iqtisodiy va sog‘liq muammolarini yuzaga keltirgan[7,17-19]. Bu hududda yashovchi fuqarolarning hayot sifati keskin pasaygan. Farovon jamiyat qurish har bir davlatning strategik maqsadi hisoblanadi. Biroq bu yo‘lda bir qator muhim to‘siqlar mavjud bo‘lib, ular orasida iqtisodiy tengsizlik, korrupsiya, huquqiy savodsizlik, ma’naviy inqiroz, ijtimoiy adolatsizlik va ekologik muammolar alohida o‘rin tutadi. Tahlillar va statistik ma’lumotlar shuni ko‘rsatadiki, bu omillar jamiyatda ishonch muhitining susayishiga, barqarorlikning izdan chiqishiga va ijtimoiy ziddiyatlarning kuchayishiga olib kelmoqda[8,23-25]. Shu sababli, farovonlik sari harakatda kompleks yondashuv, tizimli islohotlar, huquqiy madaniyatni yuksaltirish, adolat va ijtimoiy tenglikni ta’minlash, shuningdek, ekologik barqarorlikni saqlash muhim ahamiyatga ega. Jamiyatda har bir shaxsning faolligi va ongli ishtiroki bu yo‘ldagi eng asosiy tayanch bo‘lib xizmat qilishi kerak.

Farovon jamiyat qurish yo‘lida uchraydigan asosiy to‘siqlar — bu korrupsiya, ijtimoiy tengsizlik, ma’naviy inqiroz, adolatsizlik va ta’lim-tarbiyadagi sustkashlikdir. Ushbu muammolar jamiyatning barqaror rivojlanishiga putur yetkazib, fuqarolarning davlatga bo‘lgan ishonchini susaytiradi. Shuningdek, huquqiy madaniyatning yetarli emasligi va fuqarolik faolligining sustligi ham farovonlik sari harakatga jiddiy to‘sqinlik qiladi[9,120-125]. Bunday to‘siqlarni

bartaraf etish uchun davlat va jamiyat o'rtasidagi hamkorlik, shaffoflik, adolatli boshqaruv va kuchli ma'naviy asoslar zarur. Zero, farovon jamiyat — bu nafaqat iqtisodiy rivoj, balki axloqiy yuksalishga tayangan ijtimoiy uyg'unlik natijasidir.

#### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI (REFERENCES)**

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Al-G'azali, A. (2001). *Ihya' Ulumiddin*. Toshkent: "Adabiyot" nashriyoti.
3. Bobojonov, A. (2012). *Tarixiy falsafa va uning ahamiyati*. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti.
4. Mirziyoyev, Sh. (2017). *Ma'naviyat va ma'rifat - farovon jamiyatning poydevori*. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti.
5. Rashidov, F. (2016). *Markaziy Osiyo va diniy tarbiya*. Toshkent: "Fan" nashriyoti.
6. Tursunov, A. (2011). *Diniy tarbiya va jamiyatda uning o'rni*. Toshkent: "Yangi Nashr" nashriyoti.
7. Xojayev, A. (2013). *Dunyoviy tarbiya va uning jamiyatdagi roli*. Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti.
8. Xo'jaev, M. (2015). *Farovon jamiyat qurishdagi diniy va dunyoviy omillar*. Samarqand: "Yangi Avlod" nashriyoti.
9. Yuldashev, R. (2014). *Falsafiy ta'limotlar va diniy qadriyatlar*. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti.